

SURF

IK WIL DE
MOGELIJKHEDEN VAN
ONLINE ONDERWIJS
VERKENNEN

WAAR BEGIN IK?

Dit stappenplan neemt je mee langs vragen die relevant zijn als je online onderwijs wilt ontwikkelen: waarom wil je inzetten op online onderwijs, wat wil je precies gaan ontwikkelen en hoe ga je dat doen? We spitsen de vraag toe op het maken van een online cursus. Wil je liever direct aan de slag? Begin dan op de achterkant en stel je eigen online cursus samen met de daar gepresenteerde 'ingrediënten'.

1

BEGIN MET HET WAAROM

AANLEIDING

- Wat is de aanleiding om een online cursus te ontwikkelen?
- Wat is de context?

MISSIE, VISIE EN ONDERWIJSSTRATEGIE

- Wat is de missie van jouw onderwijsinstelling?
- Wat is de onderwijsstrategie of het onderwijsmodel van jouw onderwijsinstelling?
- Wat is de visie van jouw onderwijsinstelling op online of blended onderwijs?

POSITIONERING

- Hoe positioneert jouw onderwijsinstelling zich in het veranderende onderwijslandschap?
- Hoe past online of blended onderwijs daarin?
- Wat is onderscheidend aan de online cursus die jij voor ogen hebt?

Het ontwerp van een online cursus begint met het beantwoorden van de vraag waarom je een online cursus wilt ontwikkelen of een bestaande face-to-face cursus online wilt maken. Wat wil je bereiken? Op welke doelgroepen richt je je? En wat is het didactische vertrekpunt? Na het beantwoorden van de waarom-vraag kan de conclusie ook zijn dat je geen online cursus wilt ontwikkelen. Of dat je kiest voor blended onderwijs, waarbij online onderwijs en contactonderwijs elkaar versterken.

DOELEN

- Wat zijn de argumenten om een online cursus te ontwikkelen?
- Wat wil je bereiken (in termen van kwaliteit en kwantiteit)?

DOELGROEPEN

- Wie wil je bereiken met de online cursus?
- Is daarbij een onderscheid te maken tussen primaire en secundaire doelgroepen?
- Wat is de omvang van de doelgroep?

DIDACTIEK & LEERDOELEN

- Wat is het didactische vertrekpunt?
- Wat zijn de leerdoelen van de online cursus?

2

BEDENK WAT JE GAAT ONTWIKKELEN

Als duidelijk is waarom je een online cursus wilt ontwikkelen en wat je ermee wilt bereiken is het tijd te bedenken wat voor soort online cursus het wordt. Wat is de basisopzet? Welke leer-materialen ga je gebruiken? Welke apps en tools zet je in? En welke diensten en werkvormen? Beantwoord tot slot de vraag in hoeverre de cursus open is, in hoeverre die blended is, en in hoeverre je gebruikmaakt van bestaande leermaterialen.

DRIE DIMENSIES

Er zijn verschillende dimensies om naar een online cursus te kijken:

1. In hoeverre is de cursus BLENDED: welke onderdelen worden online respectievelijk face-to-face aangeboden?
2. In hoeverre is de cursus OPEN: welke onderdelen worden gratis, vrij toegankelijk en met een open licentie aangeboden?
3. In hoeverre maakt de cursus gebruik van BESTAANDE leermaterialen: welke leermaterialen worden hergebruikt respectievelijk nieuw ontwikkeld?

DE BASIS

- Wat is het onderwerp?
- Wat is de opbouw van de cursus?
- Wat is de start- en einddatum van de cursus?
- Wat is de duur van de cursus?
- Wat is de studiebelasting van de cursus?
- Wat zijn de ingangseisen?
- Wat is het niveau?
- Krijgen studenten er ECTS, een certificaat of badges voor?

LEERMATERIALEN

- Welke leermaterialen ga je gebruiken?

APPS, ICT & TOOLS

- Welk leerplatform ga je gebruiken?
- Welke (educatieve) apps ga je inzetten?
- Welke tools ga je toepassen?

DIENSTEN & WERKVORMEN (met een menselijke inspanning of geautomatiseerd)

- Hoe ga je studenten begeleiden / coachen?
- Hoe ga je toetsen?
- Hoe ga je (peer) feedback inzetten?
- Hoe ga je learning analytics inzetten?
- Welke werkvormen zet je in (hoorcollege, werkcollege, web conferencing, discussieforum, ...)?

3

SLUIT AF MET DE **HOE**-VRAAG

STAPPEN

- Welke stappen ga je zetten om het beoogde resultaat te realiseren?
- Welke activiteiten ga je ondernemen?

ORGANISATIE

- Wie ga je binnen en buiten je organisatie betrekken bij het ontwikkelen van de cursus?
- Wie is waarvoor verantwoordelijk?
- Hoe ziet de projectorganisatie eruit?

PLANNING

- Wie doet wat wanneer?
- Wat is de totale doorlooptijd?

De laatste vraag is hoe je het beoogde resultaat gaat realiseren en wat daarvoor nodig is. Hier ligt de nadruk op het proces en zijn de vragen veel meer van projectmatige aard. Welke stappen zet je om de cursus te ontwikkelen? Wie ga je daarbij betrekken? Hoe ziet de planning eruit en wat is het benodigde budget? En hoe zorg je voor draagvlak?

BUDGET

- Wat is het benodigde budget?
- Wat zijn de materiële en personele kosten?

PROFESSIONALISERING

- Wat is er nodig qua professionalisering?
- Hoe organiseer je dat slim?

SUCCEFACTOREN

- Wat zijn succesfactoren?
- En wat zijn valkuilen?

DRAAGVLAK & COMMUNICATIE

- Hoe zorg je voor draagvlak binnen je onderwijsinstelling?
- Wat is er nodig qua interne en externe communicatie?
- Hoe ga je studenten werven?

KWALITEITZORG, MONITORING & EVALUATIE

- Hoe is de inbedding in de kwaliteitszorg?
- Welke gegevens ga je verzamelen en analyseren (learning analytics)?
- Hoe ga je de online cursus evalueren, monitoren en zo nodig bijstellen?

A WHEEL OF PEDAGOGY

Het gebruik van ICT in het onderwijs is volop in beweging en als docent kun je gebruikmaken van vele tools. Onderdeel van het didactisch ontwerp is daarom de keuze welke technologie in welke context meerwaarde biedt. De Hogeschool Leiden gebruikt het 'Wheel of Pedagogy' als hulpmiddel voor het gesprek tussen onderwijsontwerpers, uitvoerders, ICT'ers en informatiemanagers.

→ Zie <http://tinyurl.com/mbohjrm>

MEER WETEN OVER:

Definities van online en blended onderwijs?

→ Zie begrippenkader online onderwijs op <http://tinyurl.com/m3v4vmt>

Didactiek van online onderwijs?

→ Zie thema-uitgave 'Open en online onderwijs - editie Didactiek' op <http://tinyurl.com/pr9vcpd>

Online onderwijs inzetten om het campusonderwijs te verbeteren?

→ Zie artikel 'Online onderwijs: kwaliteitsverhoging door innovatie' op <http://tinyurl.com/nnjdnts>

→ Zie thema-uitgave 'Kansen voor het campusonderwijs' op <http://tinyurl.com/klufv4>

Nieuwe doelgroepen bereiken?

→ Zie thema-uitgave 'Open en online onderwijs - editie Nieuwe doelgroepen bereiken' op <http://tinyurl.com/q7nfxj>

Toetsing bij online onderwijs?

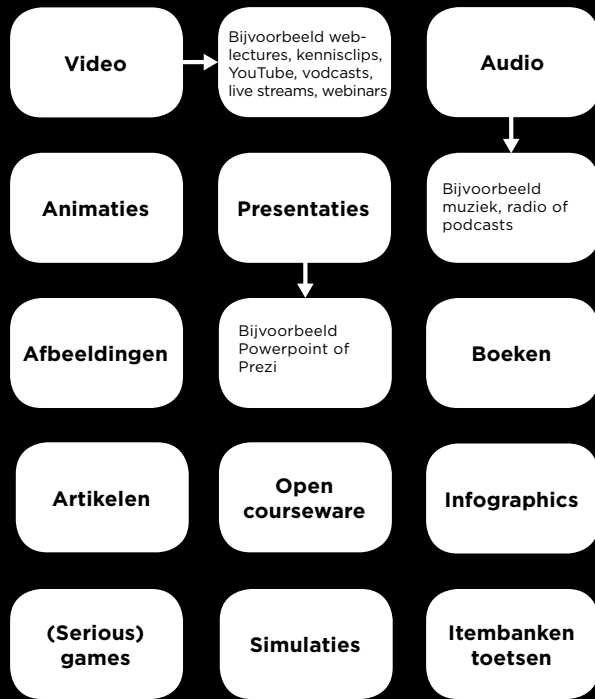
→ Zie thema-uitgave 'Toetsen in open en online onderwijs' op <http://tinyurl.com/q8lz7we>

WAT ZIJN DE INGREDIËNTEN OM EEN ONLINE CURSUS SAMEN TE STELLEN?

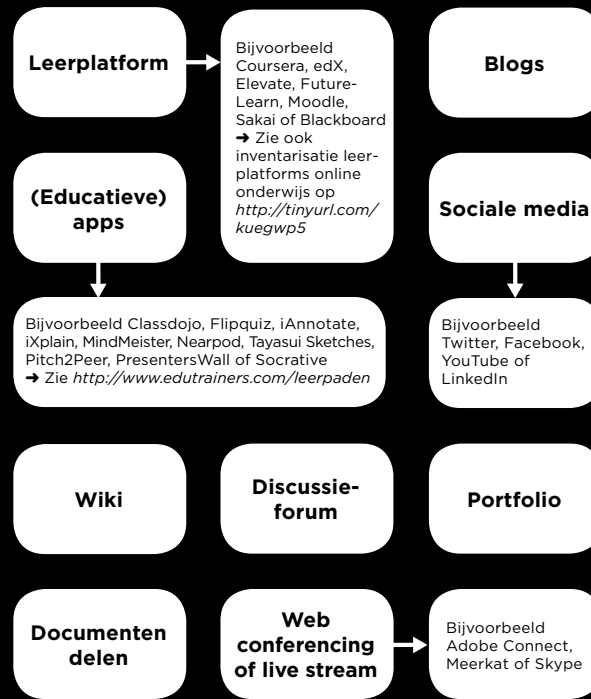
LEERMATERIALEN

De eerste groep 'ingrediënten' bestaat uit leermaterialen: welke content wil je gebruiken in de cursus? Kijkend vanuit de drie dimensies is de vraag: (1) zijn de leermaterialen gratis, vrij toegankelijk en hebben ze een open licentie, (2) zijn de leermaterialen digitaal, en (3) maak je gebruik van bestaande content of ga je zelf leermaterialen maken?

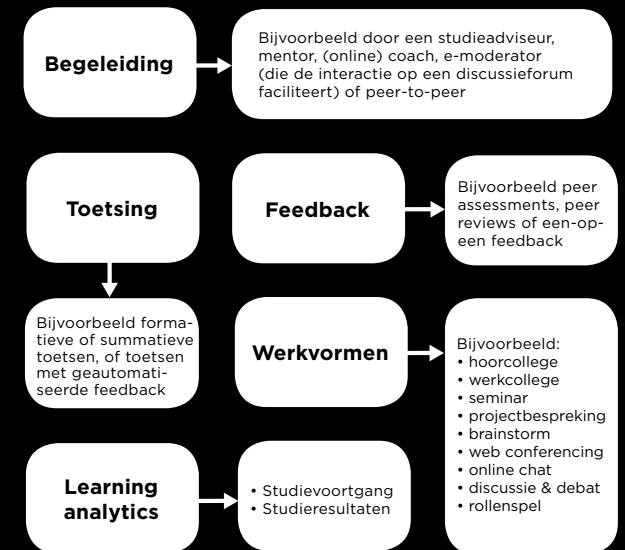
+ APPS, ICT & TOOLS

Binnen de tweede ingrediëntengroep ga je kiezen welke apps, ICT en tools je wilt inzetten in je cursus. Welk leerplatform is bijvoorbeeld het meest geschikt? Zijn er educatieve apps die van meerwaarde zijn? En wil je gebruikmaken van sociale media?

+ DIENSTEN & WERKVORM MET EEN MENSELIJKE INSPANNING OF GEAUTOMATISEERD

Binnen de derde groep staan de diensten centraal, hetzij diensten met een menselijke inspanning (zoals coaching), hetzij geautomatiseerde diensten (zoals geautomatiseerde feedback op digitale toetsen). Ook zijn hier de werkvormen ondergebracht.

= JE EIGEN RECEPT

ONDERWIJS

We spreken van onderwijs of een cursus als het gaat om een combinatie van leermaterialen (zoals webcolleges of e-books), apps, ICT en tools (zoals sociale media of het leerplatform) én diensten (met een menselijke inspanning of geautomatiseerd, zoals begeleiding of geautomatiseerde feedback).

Online onderwijs is onderwijs waarbij de leermaterialen, tools en diensten volledig of voor ten minste 80% via het internet beschikbaar worden gesteld. Hierbij kan het gaan om losse online cursussen (van SPOC's tot MOOC's), tracks, minors of volledige opleidingen.

Je kunt vanuit verschillende dimensies naar de 'ingrediënten' kijken, namelijk in hoeverre je die open en blended wilt aanbieden, en of je gebruikmaakt van bestaande leermaterialen, tools of diensten of die zelf gaat ontwikkelen.

Nadat het basisontwerp voor een online cursus staat (zie stappenplan op de vorige pagina's) kun je een keuze maken uit de verschillende 'ingrediënten' en zo je eigen online cursus samenstellen.

DRIE DIMENSIES OM NAAR DE 'INGREDIËNTEN' VAN ONLINE ONDERWIJS TE KIJKEN:

1

In hoeverre wil je de leermaterialen, tools en diensten **BLENDED** aanbieden: welke onderdelen worden online respectievelijk face-to-face aangeboden?

2

In hoeverre wil je gebruikmaken van **BESTAANDE** leermaterialen, tools en diensten of wil je zelf nieuwe ontwikkelen?

3

In hoeverre zijn de leermaterialen, tools en diensten **OPEN**: welke onderdelen worden gratis, vrij toegankelijk en met een open licentie aangeboden?

SURF

info@surf.nl

www.surf.nl

2015

Beschikbaar onder de licentie Creative Commons Naamsvermelding 3.0 Nederland.